<u>కథ 2001</u>
13

నీడ

సుంకోజి దేవేంద్రాచారి

కొడుకలా అంటాడని కలలోకూడా అనుకోలేదు రామిరెడ్డి. ఆ మాటలు విన్నప్పటి నుంచి మనసు మనసులో లేదతనికి. తననెవరో పాతాళానికి తొక్కుతున్నట్లు, గుండెను వాడి బాణాలతో తూట్లు చేస్తున్నట్లు విలవిలలాడుతున్నాడు.

కోడలు కుర్చీలో కూర్చోబెట్టి కమ్మటి కాఫీ ఇచ్చింది. కోడలుకు తనపైన పుట్టిన అకారణ అభిమానానికి ఆనందించాడు. ఆ ఆనందపు అనుభూతి నుంచి తేరుకోకముందే బాంబు పేల్చారు ఆలూ మగలు. అది తలచుకొంటుంటే రామిరెడ్డిలో బాధ సుడులు తిరుగుతోంది. అవే ఆలోచనలు అంతకంతకు పెరుగుతుండడంతో, పల్చటి దుఃఖపుతెరలు ప్రారంభం కాసాగాయి. ఆ ఆలోచన్ల నుంచి దూరం కావడానికన్నట్లు పైగుడ్డ తీసి భుజం మీద వేసుకొని మడివేపు బయల్దేరాడు.

ఐదున్నర అడుగుల పొడవు, కాయకష్టపు దేహం, వయసు అరవై ఐదు. వార్ధక్యపు గుర్తుగా ముఖంలో ముడుతలు, తలలో తెల్లవెంట్రుకలు. చేతికి కర్ర రాక పోయినా నడుము కాస్త వంగింది. చకచకా నడుస్తున్నాననుకొంటున్నాడు కానీ అడుగులు అనుకున్నంత జోరుగా పడడంలేదు.

''ఏం మామా... ఒంట్లో బాగాలేదా?'' దార్లో ఎదురుపడిన నారాయణ అడిగాడు.

''దిగపొద్దు పడిపోలేదంట్రా... నీ మాదిర్తో ఉండాలంటే అవుతుందా,'' అన్నాడు బలవంతంగా నవ్వును ముఖాన పులుముకొంటూ.

''దిగపొద్దా... నీకా?! నిన్నంతా చిన్న పిలగోడి మాదిరి సంబరంగా ఉంటివే. కొడుకు మిలిట్రీ నుంచి ఇంటికొచ్చేసినాడనేలకు నిన్ను పట్టనలివిగాలేదే. ఈ పొద్దు అదొక మాదిర్తో ఉంటే అడిగితిలె. వస్తా.... నాకు పనుంది,'' అంటూ వెళ్లిపోయాడు.

రామిరెడ్డి తిరిగి నడక కొనసాగించాడు. నడీధి మలుపు తిరిగి, దిగవీధి దాటి ఇప్పలకుంట చెరువుకట్ట మీద నడవసాగాడు. చిన్నప్పుడు ఈ చెరువు ఎంత నిండుగా ఉండేది. ఎండాకాలంలో మాత్రం నీళ్లు అడుక్కుపొయ్యేటియి. కార్తీకం, వైశాఖమంతా నీళ్లు నిండుగా ఉండి రెండుకార్లు పంటలు బంగారులా పండేటియి. అదో... చాకిరేవు. ఆడోళ్లు మోకాళ్ల పైకి కుచ్చిళ్లు ఎగచెక్కి నీళ్లల్లో దిగి ఉస్సో ఉస్సో అంటూ గుడ్డలుతికేటోళ్లు. పిల్లకాయలు వంటిమీద గుడ్డల్లేకుండా ఈదులాడేవాళ్లు. ఇప్పుడయన్నీ యాడుండాయి. వానల్లేక జల అడుగంటె... బాయిలు ఎండబట్టె... బోర్లు ఎయ్యబట్టిరి. వానలొచ్చి చెరువు నిండినా రెండు నెల్లు గూడా ఉండవు నీళ్లు. తమకేం ఇబ్బందిలేదులే. గంగలాంటి బాయి. రెండెకరాల మడి. వాడెందుకలాంటి నిర్ణయం తీసుకున్నాడు.

రామిరెడ్డి మనసు వికలమయింది. ఎంత వద్దనుకున్నా ఆ ఆలోచన్లను మరవాలని ఏవేవో జ్ఞాపకం చేసుకొన్నా మళ్లీ అక్కడికే వచ్చి ఆగుతోంది మనసు. రామిరెడ్డికి పదిహేనేళ్ల కిందటి సంఘటనలు గుర్తుకు రాసాగాయి.

''ఓ సుబ్బయ్యా... ఆ గొడ్డునట్లా అదిలించు... దొంగయిపోతాంది. దీంతో నా పరువు పోయేట్లుంది. దొంగలే తీస్తే పోతాది. దీంతో ఏగలేం,'' అన్నాడు రామిరెడ్డి చేన్లో పడబోతున్న కర్రావును చూసి.

సుబ్బయ్య, ''హయ్... హయ్...'' అంటూ రాయి విసిరి, ''అన్నీ తెలిసిన మనుషులే దొంగలయితాంటే

గొడ్లదేముందిలె రామా. అయ్యి దొంగతనం జేసినా ఏం చేస్తాయి? కడుపుకు తిండేకదా! అదే మనిషి... ఎందర్ని ఎన్నిరకాలుగా ఏమారస్తాడు. ఎంతెంత కూడబెడతాడు,'' అన్నాడు పారతో మట్టిని తీసి నీళ్లను మరొకవైపుకు మళ్లిస్తూ.

''నిజమేరోయ్ సుబ్బా... మంచిమాట చెప్పినావు. పక్కూరి శెట్టి చూడు. అవసరంలో ఆదుకొంటాడా. నిమ్మళంగా వాళ్లుండే ఇంటికో, చేనుకో, మడికో ఎసరు పెడ్తాడు. ఇప్పుడు వాళ్లకుండాయే, ఆ భూములన్నీ అట్ల సంపాదించినయే గదా? రెండు వడ్ల మిషన్లు, సినిమా టెంటు ఆ దుడ్డుతో కట్టిచ్చినేటియేగదా,'' అన్నాడు సుబ్బయ్య మాటలకు బలాన్ని చేకూరుస్తున్నట్టుగా.

''శెట్టేగాదు రామా... లోకం మీద యాడన్నా జూడు. ఎవడన్నా మిద్దెలు కొంటాండాడన్నే ఎదుటోళ్ల నెత్తిన చెయ్యి పెట్టింటేనే. ఎవురో నూటికి ఒకరూ ఇద్దరే ధర్మంగా సంపాదించేది,'' అన్నాడు నీళ్ల వెంట తనూ నడుస్తూనే సుబ్బయ్య.

''అదో దొంగనాయాలి గొడ్డు... మళ్లా వస్తాంది చూడు. హాయ్ హాయ్...'' అంటూ తనే రెండు రాళ్లు తీసుకొని విసుర్తూ దానివైపు వెళ్లసాగాడు రామిరెడ్డి.

''అన్నో.... ఓ రామిరెడ్డన్నో నీ కొడుక్కు ఉద్యోగం వచ్చిందంటనే,'' అనరచాడు అంత దూరం నుంచే క్రిష్ణారెడ్డి.

క్రిష్ణారెడ్డి సన్నగా వెదురుగడలా ఉంటాడు. మాటలు మాత్రం మైలుదూరం విన్పిస్తాయి.

''వాడికేం ఉద్యోగం వస్తాదిరా... పెద్దపెద్ద చదువులు చదివినోళ్లకే రాలేదే,'' అన్నాడు రామిరెడ్డి. ఎదురుగాలికి ఇతని మాటలు అతనికి విన్పించలేదు. క్రిష్ణారెడ్డి దగ్గరికొస్తూనే.

''నీ కొడుక్కు మిల్ట్రీలో ఉద్యోగం వచ్చిందంట,'' అన్నాడు.

''తమాసలు పడను నేనే దొరికినానా.''

''నీతో నేనెందుకు తమాసలు పడతాన్నా. నాగిరెడ్డి ఉద్యోగం వచ్చిందని ఊరంతా దండోరా ఏస్తాంటె... పేపరెత్తుకొని,'' అన్నాడు.

''నువ్వు జూస్తివా?''

''చూస్తి... నీకు తెలుసుగదా... నాది గోడకింది చదువని. పోస్టు రామచంద్రయ్య వచ్చి ఇచ్చినాడంట. ఊరంతా ఉద్యోగం గురించే చెప్పుకొంటాండారు,'' అంటూ వెళ్లిపోయాడతను.

''ఏం రామా... ఏం తక్కువని కొడుకును మిల్ట్రీకి పంపతాండావు?'' అడిగినాడు సుబ్బయ్య.

''నేనెందుకు పంపతాను సుబ్బా... నాకు తెలీకుం డానే వాడే ఏదో చూసుకున్నాడు. ఇంటికి పోతాండా,'' అన్నాడు గొడ్లను అదిలిస్తూ.

''ఇంగా అంత పొద్దుందే. అప్పుడే ఏం తొంద రొచ్చింది?''

''పోవాల... మనసదొక మాదిర్తో అయిపాయ. వాని ఉద్యోగం సంగతి చూడాలి,'' అంటూ గొడ్లను ఇంటికి మళ్లించాడు.

'పెండ్లయిన రెండేళ్లకు కూతురు పుట్టింది. మొగ నలుసుకోసం ఎన్నో మొక్కులు మొక్కితే కొడుకు పుట్టి నాడు. ఆపైన పిల్లల్లేరు. కూతురుకు పెండ్లిచేసి అత్తవా రింటికి పంపి ఆరేండ్లయింది. కంటి కెదురుగా కనబడు తుండేది వీడొకడు. చదువుకోరా అంటే ఇనకపాయ. కాలేజీ చదువు సగంలో ఆపేశ. ఏదో తనకు తోడుగా ఉండి సేద్దిం చేస్తాడ్లే అనుకొంటె ఇప్పుడీ పాట పాడ తాండే. తమకేం తక్కువని మిల్ట్రీకి పోతానంటాండాడు. మిల్ట్రీకి పోయినోళ్ల సంగతి తనకు తెలీదా? ఎంతమంది ఆడ్నే చావడంలేదు. కాలుచెయ్యి విరిగిపోయి ఇంటికి రావడం లేదు.'

రామిరెడ్డి ఆలోచనల్లో ఉండగానే అలవాటు పడిన గొడ్లు నేరుగా ఇంటిని చేరి కుడితితొట్టికి మళ్లి నాయి.

''ఏయ్... ఏమేయ్...'' భార్యను కేకేశాడు.

''ఆ... పొయ్యికింద మంటేస్తాండా,'' అంటూ లోపల నుంచే సమాధానమిచ్చింది పద్మావతమ్మ.

గొడ్లను కుడితి తాగనిచ్చి, 'గాట్లో' వాటి వాటి చోట్లలో కట్టేసి లోపలకొచ్చాడు రామిరెడ్డి.

పొయ్యిలో మంట ఎర్రగా ధగధగా వెలుగు తోంది. కొండల మీద సూర్యుడు తళతళలాడు తున్నాడు. పొయ్యి మీద పాత్రలో అన్నం కుతకుత ఉడుకుతోంది.

తదేకంగా భార్యనే చూశాడు. భర్తవైపు చూస్తే మాట్లాడాల్సి వస్తుందనో ఏమోమరి, మండుతున్న పొయ్యిలో కట్టెలు కలబెడుతోంది. ఊదన బుర్రతో ఊదుతోంది. గరిటెతో కాగుతున్న ఎసరును కలబెడు తోంది. తన ఉనికిని గమనించని భార్య మీద, కంటికి కన్పించని కొడుకు మీద అప్పటికే ఉన్న కోపం మరింత పెరిగింది. మంచాన్ని విసురుగా వాల్చి కూర్చుంటూ,

''యాడ్నే వాడు?'' రౌద్రంగా అడిగాడు రామిరెడ్డి.

''ఊరు మీద ఊరేగను పోయినాడుబో,'' అంది తనూ అంతే కోపంగా.

''పోతాడు... పోతాడు. అమ్మ ముదిగారం చేస్తే వాడు ఊరిమిందే గాదు, దేశం మింద కూడా పోతాడు. నీళ్లు తే,'' భార్యకు పురమాయించి పైగుడ్డ తీసి ఒళ్లో వేసుకున్నాడు.

''ముంచుకోని తాగు, అన్నం ఉడకతాండ్లా,'' అంది గరిటెతో కలబెడ్తూ.

''ఏమే... పొగరెక్కువైందే... కొడుకు మాదిర్తో... ఇంటికొచ్చిన మొగోనికి నీళ్లిచ్చే తీరిగ్గూడా లేదా?'' అన్నాడు కోపంగానే.

''ఎనకటికెవడో అత్త మీద కోపం దుత్తమీద చూపించినాడంట. అదేందో మీ కొడుకు మీద చూపించు. బాగుపడతాం,'' అంటూ లేచి చెంబుతో కుండలోని నీళ్లు తెచ్చి విసురుగా అతని చేతికిచ్చి వెళ్లి పొయ్యి ముందు కూర్చుంది.

''వాడు నాకు పుట్టినోడే. నేనుగాదు వాడికి పుట్టిం డేది. రానీ వాడి పని చెప్తా. మిల్ట్రీకి పోతాడా నా కొడుకు. ఏం తక్కువంట ఈడ. కూడా... గుడ్డా...'' చెంబు చేత్తో పట్టుకొనే మాట్లాడుతున్నాడు.

''నీకెవరు చెప్పిరి?''

''ఊరంతా ఈడు పలకెత్తుకొని దండోరా ఏస్తాంటె ఒకరేంది, ఎవురైనా చెప్తారు అప్పుడే సుబ్బయ్య ఏమ న్నేడో తెల్సా? ఏం తక్కవని కొడుకును మిల్ట్రీకి పంప తాండావు అనేసె మొగంమిందె. ఇంగ ఈడు పొయ్యి నాడంటే ఎవురెన్ని మాట్లంటారో...'' అని చెంబులోని నీళ్లు గటగటా తాగేశాడు.

''చెట్టు ముదిరేలకు కుక్కమూతి పిందెలంట. ఈడు మనిషి పెరిగేలకు బుద్ధి తగ్గతాండాదె,'' అంది గంజి వంచుతూ.

''రౌతు మెత్తనైతే గుర్రం మూడుకాళ్ల మీద నడుస్తాదంట. ఈ నాకొడుక్కు పరీక్ష ఎన్నిసార్లు పోయినా మనమేం అనలాగదా. కడీధిలో బలిజోళ్ల పిల్లల్తో తిరగ తాన్నే... ఏదో పోనీలే... వయసుదుల అని గమ్మునున్నే మే. అందుకు అలుసయిపోయినాం. దేనికయినా అద్దూ పద్దూ ఉండాలి. లేకుంటే ఎట్లా?''

''ఏంది నాయనా... అమ్మా నువ్వూ ముచ్చట్లాడు కొంటాండారా?'' అంటూ వచ్చాడు నాగిరెడ్డి.

''ఆ... కొడుకు కుచ్చులకుల్లాయి పెట్టినాడని సంతోషంతో ముచ్చట్లాడుకొంటాండాము,'' అంది పద్మావతమ్మ.

''పెట్టేదానికే గదా నేను మిల్ట్రీకి పోతాండేది.''

''మాకేం అక్కరలేదు. రైతుగా బతికితే చాలు. నువ్వు గూడా నోర్మూసుకుని ఇంట్లో పడుండు. సమ్మం దాలు వస్తాండాయి. హాయిగా పెళ్లి చేసుకొని సేద్దిం చేసుకో,'' అన్నాడు రామిరెడ్డి.

''నావల్ల కాదు సేద్దిం.''

''నీవల్ల గాకోతే మనసలపెట్టి చేయించుకో... అంతేగానీ మిల్ట్రీకి పోతానంటె మేమొప్పుకోము,'' అను నయంగా అన్నాడు రామిరెడ్డి.

కొడుకును చూడగానే అంతకుముందు వరకు ఉన్న కోపంతా తగ్గిపోయింది. మొదట్నుంచి అతనంతే. కొడుకెన్ని అతిపనులు చేసినా ఎదురపడినాడంటే ఇతన్లోని కోపమంతా ఎగిరిపోతుంది.

''నువ్వింగా పదిరివై ఏండ్లు కష్టపడతావు గదా నాయినా. నేనంతలోపే తిరిగొచ్చేస్తా. ఎంత... పదై దేండ్లే... ఆపైన ఎవ్వరం కష్టపడాల్సిన పనే ఉండదు,'' అన్నాడు తండ్రికి నచ్చ చెబుతున్నట్లుగా.

''కమ్మారపల్లెలో కుంటిచేతి రామిరెడ్డిని చూడలే దంట్రా... మిల్ట్రీకి పొయ్యేకదా ఆయన చేయి పోయింది. మా మాటిను. ఆ సంపాదనొద్దు, ఆ సుఖమూ వద్దు,'' అంది పద్మావతమ్మ.

తల్లీతండ్రి ఎంతగా చెప్పినా విన్లేదు నాగిరెడ్డి. మిలిటరీలో చేరిపోయాడు. అప్పట్నుంచీ అతని రాక కోసం ఎదురుచూడని క్షణం లేదు. ఎప్పుడేమవుతుందో అని భయపడని దినంలేదు. కొన్నాళ్లకు పెండ్లి చేసుకుని భార్యను కూడా తీసుకెళ్లాడు.

''పెదరెడ్డీ... ఈ లోకంలో ఉన్నెట్టులేవే,'' పలక రించాడు రామయ్య.

ఆలోచనలు అనేక సంవత్సరాల వెనక్కు పరు గులు తీసినా... అలవాటు పడిన కాళ్లు యాంత్రికంగా మడివద్దకే వచ్చాయి. ఆలోచనల్ల నుంచి తేరుకొని పచ్చదనంతో కళకళలాడుతున్న వరిపైరును, పైరు బాగుండడంతో కళకళలాడుతున్న రామయ్య ముఖాన్ని పరిశీలనగా చూశాడు. రామయ్యను, మడిని చూస్తుంటే కొడుకన్న మాటలు మళ్లీ గుర్తుకు రాసాగాయి.

''ఎందుకు రెడ్డీ అట్ల చూస్తాండావే,'' అడిగాడు.

రామిరెడ్డి మౌనంగా నడుచుకుంటూ వెళ్లి బాయి షెడ్డు దగ్గర బండమీద కూర్చున్నాడు. అతనప్పుడప్పుడు కొడుకు మీద బెంగతో వచ్చి అక్కడ కూర్చోవడం మామూలే కాబట్టి మడికి నీళ్లు పెట్టే కార్యక్రమంలో మునిగిపోయాడు రామయ్య.

తూర్పున చంద్రుడు కొండల మధ్య మొలుస్తు న్నాడు. రామిరెడ్డిని పాత జ్ఞాపకాలు తొలుస్తున్నాయి.

కొడుకు మిల్ట్రీకి పోయిన ఐదేండ్లకు భార్య పోయింది. భార్యాభర్తలు ఒకరికొకరు ఆసరాగా ఉండ డంతో కొడుకు లేని దిగులును కొంతలోకొంత మరచి పోయేవాళ్లు. ఒంటరితనం ఎక్కువయింది. మానసిక జబ్బు చాలా పెద్ద జబ్బేమో. ముందులాగా పనులు చేయలేకున్నాడు. అప్పట్నుంచి రామయ్య కౌలుకు చేస్తున్నాడు. నాగిరెడ్డి తండ్రిని బలవంతం చేశాడు తమ దగ్గర ఉండమని. అందుకతను ఒప్పుకోలేదు.

"యాడేడ తిరిగినా దూడ తల్లి దగ్గిరకి పాలకొచ్చి నట్లే, మనంగూడా ఏ ఊళ్లల్లో ఉన్నే మళ్లీ మనూరికి రావాల్సిందే గదా. నేను రాను... ఇంకెంత పదేండ్లే కదా. మీరొచ్చెయరా," అన్నాడు రామిరెడ్డి.

నాగిరెడ్డి మాట సామెతకు పిల్చాడు. నిజంగా తండ్రి వచ్చింటే తన భార్యతో ఇబ్బందయ్యేది. అతని తల్లి బతికుండగా, కొడుకు ఎన్నోసార్లు అడుక్కోంగా, ఒకసారి దంపతులిద్దరూ కొడుకు దగ్గరకెళ్లారు ఢిల్లీకి. అక్కడ కోడలు అత్తామామల్ను ముప్పుతిప్పలు పెట్టి మూడు చెరువుల నీళ్లు తాగించింది. భార్యను గదమాయించలేడు, తల్లిదండ్రులను సముదాయించలేడు. కొడుకూ కోడలు మధ్య మనస్పర్ధలు పెరిగాయి. ఇక అక్కడ ఉండడం మంచిది కాదని భార్యభర్తలు పల్లె కొచ్చేశారు. ఆ విషయాలన్నీ గుర్తుకు రావడంతో తండ్రి రాకపోవడమే మంచిదనుకొన్నాడు నాగిరెడ్డి.

రామయ్య రేయింబగళ్లు యంత్రంలా కష్టపడు తుంటాడు. అతనికి భార్య, ఇద్దరు కూతుండ్లు. అందరిదీ కష్టపడే స్వభావమే. రామయ్య మేడి పట్టి మడక దున్నుతుంటే ఒక కూతురు పారపట్టి అండ చెక్కేది. ఇంకో కూతురు ఎరువు కుప్పలు చిల్లాడేది. అతని భార్య వంట చేసుకొని వచ్చేది.

రామిరెడ్డి షెడ్డుదగ్గర బండమీద కూర్చొని వాళ్లను చూస్తూ కాలం గడిపేవాడు. తామూ తమ కొడుకుతో అలా ఉంటే ఎంత బాగుండు అనుకొనేవాడు. అప్పుడప్పుడు ఈ లోకాన్ని వదలి వెళ్లిన భార్యను, ఊరును వదలివెళ్లిన కొడుకును తన ఆలోచనల్లోకి ఆవాహన చేసుకొని, 'తను దున్నుతుంటే కొడుకు అండ తీస్తు న్నట్లు, భార్య సద్ది తెస్తే చెట్టుకింద చేరి కలిసి మాట్లాడు కొంటూ సద్ది తాగుతున్నట్లు,' ఊహించుకొంటాడు. అలాంటి సమయాల్లో.

"ఏంది పెదరెడ్డి నీలో నువ్వే నవ్వుకొంటాం డావె," అని అడిగేవాడు రామయ్య.

"ఏం లేదులే రామయ్య," అనేవాడు. తన అందమైన ఊహలు భగ్నం చేసినందుకు రామయ్యపై చిరు కోపం కూడా వచ్చేది. తన అసమర్థతతో వాస్తవం కావలసిన వాటిని ఊహల్లో తలచుకొని ఆనందిస్తున్నందుకు బాధ కలిగేది.

రామయ్య తమ కివ్వాల్సిన కౌలులో ఏనాడూ మోసం చేయలేదు. అంతకుముందు వరకు కూలీనాలీ చేసుకు బతుకుతుండిన రామయ్యకు కాస్త నిమ్మళం వచ్చింది. అంతో ఇంతో కూడబెట్టుకొని మరికొంత అప్పు చేసి పెద్దమ్మాయి పెండ్లి చేశాడు. ఇంకా చిన్నమ్మాయికి పెండ్లి కావలసి ఉంది.

"పెదరెడ్డి... ఇంగా ఏమాలోచిస్తాండావు. ఇంతకు ముందంటె కొడుకు దగ్గిర లేడని దిగులు పడతాంటివి. ఇప్పుడేమయింది," అన్నాడు రామిరెడ్డి కెదురుగా మడిగెనం మీద కూర్చుంటూ రామయ్య.

ఆలోచన్ల నుంచి తేరుకొన్న రామిరెడ్డి అసలు విషయం గుర్తురావడంతో అతనికి చెప్దామా వద్దా అని కొంతసేపు తటపటాయించాడు.

"దరిద్దురినికి యాడికిబోయినా వడగండ్ల వానే నంట. అట్లుండాది బతుకు. బిడ్డలుంటే ఒక బాధ. చానామందికి బిడ్డల్తో సుఖమొస్తుంది. నాకు మాత్రం దుఃఖం మిగల్తాంది," అన్నాడు దిగులుగా.

"ఏమయింది పెదరెడ్డి... చినరెడ్డి మళ్లా పోతాం డాడా మిల్టీకి."

"అట్ల కాలబడిన్నే బాగుండు..... ఈ దిగుల్లే కుండా ఉండు," అంటూ తిరిగి ఆలోచనల్లో కూరుకుపోయాడు.

రెండు రోజులకు ముందు విషయాలు గుర్తుకు రాసాగాయి రామయ్యకు.

రామయ్య గత పదేండ్ల నుంచి ఒక్కసారి కూడా రామిరెడ్డి ఆనందంగా ఉండగా చూసింది లేదు.

"ఏం పెదరెడ్డీ... పెళ్లికొడుకు మాదిర్తో ఉండావే," అడిగాడు.

"మా కొడుకు, కోడలు రేపొస్తాండారంట. జాబొచ్చింది," అన్నాడు.

"వచ్చినా ఉంటారాపొడా, మళ్లా పొయ్యేదేకదా."

"ఇంగ పోరంట... పదైదేండ్లా సర్వీసైపో యింది," అన్నాడు సంబరంగా.

"ఇంగ నీకు ఎదురుచూసే బాధుండదు," అన్నాడు తనూ సంతోషంగా.

"ఈసారి గర్నిమిట్టమ్మ తిరణాలకు బండి కట్టాల. రెండు పొట్టేండ్లు కొట్టాల. కొడుకు క్షేమంగా తిరిగొచ్చినాడంటే అయ్యన్నీ చేస్తానని వాళ్లమ్మ మొక్కొ నుంది. మొక్కు తీర్చుకోకుండానే ఎల్లిపోయింది. దాని మొక్కు తీర్చాల. యాడన్నా మంచి పొట్టేండ్లు చూడు. రేటెక్కువయినా బాధ లేదు," అన్నాడు రామిరెడ్డి.

రామిరెడ్డి కళ్లలో మెరుపు, మాటల్లో ఉత్సాహం చూస్తుంటే రామయ్యకు ముచ్చటేసింది.

"అట్లే పెదరెడ్డి. చూస్తాను," అన్నాడు.

అన్నట్లుగానే నాలుగైదుచోట్ల విచారించాడు. తూర్పు హరిజనవాడలో చెంగన్న దగ్గరుండె పొట్టేండ్లు బాగుండాయి. బేరం కూడా చేసొచ్చాడు. రామిరెడ్డిని తీసుకుపోయి చూపించాలనుకొన్నాడు. అటువంటిది కొడుక్కోసం అంతగా ఎదురుచూసిన మనిషి ఇప్పు

డెందుకు దిగులు పడతాండాడో అర్థంకాలేదు రామయ్యకు.

"రెడ్డీ... పెదరెడ్డి," అని పిల్చాడు మెల్లిగా.

'ఊ..." అన్నాడు పరధ్యానంగా.

"ఎందుకు పెదరెడ్డి అంతగా బాధపడతాం డావు," అడిగాడు రామయ్య.

అంతకుముందు ఇంటి వద్ద జరిగిన సంఘట నలు గుర్తొచ్చాయి రామిరెడ్డికి.

"నాయినా మన రెండెకరాల మడి అమ్మేద్దాం," అన్నాడు కొడుకు.

కుర్చీలో దర్జాగా కూర్చొని తాగుతున్న తియ్యటి కాఫీ చేదుగా మారింది. పొలమారింది.

తిరిగి కొడుకే, "మడమ్మేసి ఆరెకరాల చేన్లో కోళ్ల ఫారాలు పెడతాను," అన్నాడు.

"ఇప్పుడు మడెందుకురా అమ్మేది," అడిగాడు కోపంగా.

"అదున్నే ఒగటే లేకున్నే ఒగటే. మనం చేస్తాం డామా పాడా," అంది కోడలు.

"నిజమే... ఆ మడి ఉన్నే చేసే మొగాడు ఎవుడు మనింట్లో... నువ్వా పదేండ్లాయ మేడి చేతబట్టి. నేనా... నా మాటేం చెప్తావులే. అది చెయ్యలేకే కదా మిల్ట్రీకి పోయింది. నా కొడుకా... వాడు పల్లె మొగమే చూడడు. చదువులని, ఆ తర్వాత ఉద్యోగాలని పట్నమేలే వాడింగ. మనం చేయందానికి బీటికెందుకది. అమ్మేస్తే రెండు మూడు లక్షలొస్తాయి. పల్లె కానుకొనే మన చేనుంది. దాంట్లో కోళ్లఫారాలు ఏస్తే ఎంత దుడ్డో. ఈ చుట్టుపక్కల యాడా లేవుగదా. అందరూ ఇరవై కిలో మీటర్లు దూరం పీలేరుకుపోయి తెచ్చుకొంటాండారు. చుట్టూ పల్లెలెక్కువ. మంచి దుడ్డు వస్తాది," అన్నాడు భవిష్యత్‌ను కండ్ల ముందు ఆవిష్కరించుకొంటూ.

"మన మడినే నమ్ముకొని బతకతాండే రామయ్యోల్లు ఏం గావాల్రా?"

"వాళ్లా - మనదిగాకుంటె ఇంగొకరిది అయితాది. ఏదో ఒక విధంగా బతకతార్లే. నారు పోసినాడు నీరు పొయ్యడా. అయినా ఎవరి తిప్పలు వాళ్లు పడతారు మనకెందుకు," అంది కోడలు.

"ఇప్పటికిప్పుడు ఎవరు కొంటారు," అన్నాడు. కొడుకూ కోడలు కలిసే నిర్ణయం తీసుకొన్నారు అను కొంటూ.

"రాఘవరెడ్డి మామ కొంటాడంట," అన్నాడు కొడుకు.

రామిరెడ్డి మరేం మాట్లాడలేదు. అన్నీ మాట్లాడు కొనే వాళ్లు తనకు చెప్పారు. తను వద్దన్నా బాగుండదు. కొడుక్కు ఆ మడితో ఇరవై రెండేండ్ల అనుబంధమయితే తనకు అరవై ఐదేండ్లు. తను తప్పటడుగులు వేసింది ఆ మడిలోనే. పరుగులు తీసిందీ ఆ మడిలోనే. జీవితం గడుపుతున్నదీ ఆ మడిలోనే. అటువంటి మడిని అమ్ముతానంటాడే.

"పెదరెడ్డీ... అడుగడుక్కీ ఆలోచన్లలోకి పోతాం డావే. ఏమయింది," అడిగాడు రామయ్య. గతం నుంచి వర్తమానానికి వచ్చిన రామిరెడ్డి చెప్దామా, వద్దా అని కొంతసేపు ఆలోచించి ఈ పొద్దుగాకపోయినా రేపయినా తెలిసేదే గదా అని,

"ఈ మడి అమ్మేస్తాడంట," అన్నాడు.

"ఆ..." అన్నాడు రామయ్య.

"అవును రామయ్యా. మడి అమ్మేసి పల్లెనక చేన్లో కోళ్లఫారాలు ఏస్తాడంట," అనేసి రామయ్య ముఖం లోకి చూడలేక తప్పు చేసినవాడిలా తలొంచుకొని ఇంటికి బయల్దేరాడు.

*

"అన్నా మీది ఏమద్రుష్టమన్నా... ఐదించి నీళ్లు పన్నెయే," అన్నాడు నారాయణ.

"ఆ... ఐదించిల నీళ్లా," అడిగాడు ఆశ్చర్యంగా రామిరెడ్డి.

"అవునన్నా మన ఊరుఊరంతా అడ్నే ఉండాది. ఏరు మాదిర్తో పోతాండాయనుకో నీళ్లు," అనేసి వెళ్లి పోయాడు.

మంచం మీద నుంచి లేవలేని తన అశక్తతకు దుఃఖమొచ్చింది రామిరెడ్డికి. కొడుకు మడి అమ్మేశాడు. సంతకం చేయడానికి తనూ కోర్టుకు వెళ్లాడు. సంతకం చేసేపుడు చేయి కాస్త వణికింది. వార్ధక్యం కదా అను కొన్నాడు. అక్కడి నుండి మెల్లిగా బస్టాండు వరకు రాగలి గాడు. తమ ఊరి బస్సు ఎక్కబోయి కుప్పలా కూలి పోయాడు. పక్షవాతం... అట్నుంచటే కలికిరి స్వామి ఆస్పత్రికి పోయి చూపించుకొని వచ్చారు. రెండు వారాలు దాటినా అనారోగ్యం పట్టు సడలించలేదు. అన్నీ మంచంమీదనే. వేళకన్నీ రామయ్య చిన్న కూతురు వచ్చి చూస్తుంటుంది. తన చేతగానితనం వలనే ఆ అమ్మాయి పెళ్లి ఆలస్యమవుతోందని మరింత దిగులు పడుతుంటాడు రామిరెడ్డి. నాగిరెడ్డి మడి అమ్మడంతో రామయ్య కుటుంబానికి కూలిపనులు తప్పడంలేదు.

చేన్లో నీళ్లు పడినందుకు ఒకవైపు బాధ మరోవైపు సంతోషం. ఇంతకుముందు తన ప్రయత్నాలు తలపు కొచ్చాయి.

తనూ రెండుసార్లు బోరు వేయించాడు. నీళ్లు పడ్డాయంటే ఆరెకరాలు సాగవుతుందని ఆశపడ్డాడు.

పల్లెకు తాగే నీళ్లతో ఇబ్బంది. ఎండాకాలం వచ్చిందంటే పల్లెలో ప్రభుత్వం వాళ్లు వేసిన రెండు బోర్లు ఎండి పోతాయి. నీళ్లబాయి ఎండిపోయి చాలా సంవత్సరాలే అయింది. మైలు దూరం నడచిపోయి నీళ్లు తేవాల్సిందే. తమ చేన్లో నీళ్లు పడితే ఆడోళ్లు నీళ్లకోసం మైళ్ల దూరం నడిచే బాధ తప్పుతుందనుకొన్నాడు. ఒకసారి పూర్తిగా బండే తెగింది. మూడువందల అడుగులకు ఆపేశాడు. రెండవసారి నాలుగువందల అడుగుల లోతు వేయిం చినా ఇంచి లావు కూడా నీళ్లు రాలేదు. అరవైవేలు ఖర్చు. కొడుకుచేత మందలింపుతో నిండిన ఉత్తరం మాత్రం లభించాయి. అటువంటిది ఇప్పుడు నీళ్లు పడ్డాయంటే ఒకవైపు సంతోషం. మరోవైపు, 'నీళ్లు పడ్నే ఆ నేలంతా పచ్చని పైర్లతో కళకళలాడదు గదా,' అనే బాధ. కొడుకును అడిగి చూడాలి. 'దాన్ని సేద్దం చేస్తే ఎంత పంట పండుతుందని ఎంతమంది కడుపులు నిండుతాయని,' అనుకొని కొడుకు కోసం ఎదురు చూడసాగాడు. మరోగంటకు కొడుకు వచ్చాడు.

"నాగా..." పిల్చాడు రామిరెడ్డి.

"ఆ... నాయినా మనకు నీళ్లు బళేపడ్నేయి," అన్నాడు తలుపు దగ్గరే నిల్చొని లోపలకు తొంగి చూస్తూ.

"కుచ్చో నీతో మాట్లాడాల," అన్నాడు రామిరెడ్డి.

నాగిరెడ్డి లోపలకొచ్చి మంచం అంచు మీద కూర్చున్నాడు.

"ఐదించిల నీళ్లు పన్నేయంట గదరా... ఇంగన్నా దాంట్లో సేద్దం చేయించు."

"సేద్దమా... నీకేమన్నా తిక్కా... నావల్ల గాదా పని. రేయింపగలు సంవత్సరమంతా కష్టపడాలి. అందులో వచ్చేదెంత? ఒకోసారి పెట్టుబడి గూడా రాదు. అదే కోళ్ల ఫారాల్లో అయితే, లక్షలు... లక్షలొస్తాయి," అన్నాడు చిటికేస్తూ.

ఆ విషయంలో తన ఆశ అత్యాశే అని తెలుసు రామిరెడ్డికి. అయినా కొడుకు ఆలోచనల్లో ఏమన్నా మార్పు వస్తుందేమో అనే ఆశతో అడిగాడు.

"సేద్దం చేయకుంటే పొయ్యినావు. ఊరంతటికి నీళ్ల బాధ తప్పింది," అన్నాడు రామిరెడ్డి.

"ఊరంతా కాదు నాయినా, డబ్బులుండే వాళ్లకు."

"అంటే..." అర్థంకాలేదు కొడుకు మాటలు రామిరెడ్డికి.

"అంటేనా... మనం అన్ని వేలు గుమ్మరించి బోరే యించింది అందరికి ఉపరాగా నీళ్లీడానికా. బిందెకు పావలా ఇస్తేనే నీళ్లు," నవ్వుతూ చెప్పాడు నాగిరెడ్డి.

"పావలా," నమ్మలేకుండా ఉన్నాడు రామిరెడ్డి.

"అవున్నాయినా... నూరిండ్లుండాయా. ఇంటికి నాలుగు బిందెలు అయినా రోజుకు నూర్రాపాయ లొస్తాది. నియ్యన్ని ఆదాయంరాని ఆలోచన్లు. నువ్వు గమ్మునుండు," అనేసి వెళ్లిపోయాడు నాగిరెడ్డి.

*

"పెద్దరెడ్డి... పెద్దరెడ్డీ..." అంటూ వచ్చాడు యల్లయ్య.

"ఏంట్రా?" అడిగాడు రామిరెడ్డి.

"చిన్నరెడ్డితో చెప్పి నాకో ఎయ్యి రూపాయ లిప్పించు," అడిగాడు.

"వెయ్యా?" అన్నాడు మంచం మీద కూర్చునున్న రామిరెడ్డి. ఈ రెండేళ్లలో కాస్త కోలుకున్నాడు. మెల్లిగా లేచి కూర్చోగలుగుతున్నాడు.

"అవును రెడ్డీ. వారం వారం యిచ్చేస్తా."

"వారం వారం ఇచ్చేదేందిరా?"

"అదే రెడ్డీ... తండల్‌కు ఇమ్మను. నిండా అవ సరం రెడ్డి. నా భార్య పురుడు బోసుకుంది. దుడ్డ వసరం," అన్నాడు వేడుకోలుగా.

"సరేలే... సాయంత్రంరా. నాగిరెడ్డితో మాట్లాడ తాను," అని చెప్పి పంపించాడు యల్లయ్యను.

"తండల్ అంటే తనెప్పుడో పదేండ్ల కిందట పట్నం పోయినప్పుడు అక్కడ ఇన్నాడీమాట. వెయ్యి రూపాయలంటారు నూర్రూపాయలు పట్టుకొని తొమ్మిది నూర్లిస్తారు. వారం వారం డెబ్బై కట్టాల మొత్తం వెయ్యి కట్టాల. అత్యాశోళ్లు కొందరు వారానికి 'నూరు' కట్టించుకుంటారు. చాలా వడ్డీ. పల్లెల నుంచి చానా మంది పొలం పుట్రా అమ్ముకొని పోయి పట్నాల్లో అదే వృత్తిగా బతకతాండారు. అక్కడ కూలీనాలీలను, యాపారస్థులను జలగల్లా పీడిస్తున్నారు. తండల్ తీసు కోవడం అనేది ఊబిలాంటిది. అందులో దిగితే బయట పడడం చాలా కష్టం. 'తన కొడుక్కూడా జలగలా మారాడా,' అని ఆశ్చర్యపోయాడు. అతని ధనదాహానికి బాధపడ్డాడు. ఇంతలో కొడుకు వచ్చాడు.

"నాగిరెడ్డి... ఇట్లారా," అంటూ పిల్చాడు.

"ఏం నాయినా?" అంటూ వచ్చాడు.

"ఇంతకుముందు యల్లయ్య వచ్చిడ్నేడురా."

"వచ్చిన్నేడా... వాడు నా ప్రాణం తీస్తాండాడే. వెయ్యి రూపాయలు గావాలంట. ఇస్తే వారంవారం కడతాడా?" అన్నాడు అసహనంగా.

"నువ్వేందిరా. ఇట్లాటి పని చేస్తాండావు. నూటికి రెండు రూపాయల వడ్డీ అంటేనే బాధపడతాండారే. నువ్వు నూటికి పదిరూపాయల వడ్డీ తీస్తాండావె. పాపం

కాదంట్రా. నీకు వేరే ఏ యాపారమూ దొరకలేదా?'' అడిగాడు కొడుకును.

''వేరే యాపారమా? దేంట్లో ఉంది నాయినా ఇంత లాభం? రెండేండ్లకు ముందు తెలిసింటె కోళ్ల ఫారాలు పెట్టేవాడ్నే కాదు. ఐదునెల్లకు ముందు తిరుపతి పోయింటి. ఆడ నాతోపాటు పన్చేసినోళ్లు ఐదారుమందుండారు. వాళ్లందరూ ఇదే పని చేస్తాండారు. వాళ్లంతా లక్ష రూపాయలను ఒకటిన్నర సంవత్సరంలోనే రెండు లక్షలు చేసినారు. కష్టంలేని పని. అందుకే నేనూ మొదలుపెట్టినా,'' అన్నాడు వివరిస్తున్నట్లుగా.

''అన్నేయం కాదంటరా.''

''ఎందుకు... అవసరం వాడిది. మనం డబ్బు ఇస్తాండాము. దానికి వడ్డీ వస్తుంది. అన్యాయమో, న్యాయమో... అవసరానికి ఆదుకొనేవాడు కావద్దా. ఇంగో సంగతి నాయినా ఈ ఇల్లు కొట్టేసి కొత్తిల్లు కట్టిద్దామని ఉండాను,'' అన్నాడు.

''...ఎందుకు?'' అడిగాడు ఆశ్చర్యంగా.

''ఎందుకేముంది నాయినా... నువ్వెప్పుడో ఇరవై ఏండ్లకు ముందు కట్టించినావు. కాలం మారిండ్లే. ఇల్లు బాగలేదు.''

''కాలం కాదురా... మనుషులు మారినారు. ఈ ఇంటికేముంది. కట్టించి ఎన్నేండ్లయినా యాడన్నా పగులొచ్చిందా, పెచ్చులూడిందా? కొట్టేదెందుకు. మళ్లీ కట్టేదెందుకు?'' అడిగాడు కోపంగా.

''నీకు తెలీదులే నాయినా. ఇదంతా పాతకాలం మాడల్. మొన్న సంక్రాంతి పండక్కు నీ మనవడు ఫ్రెండ్స్‌తో వచ్చినాడు గదా. వచ్చిన వాళ్లంతా ఇల్లు బాగోలేదన్నారంట. నీ మనవడు ఇల్లు మార్చమంటాండాడు. నీ కోడలు ఢిల్లీలో ఉండగా ఒకిల్లు చూసిందంట. తనకు చాలా నచ్చిందంట. ఆ మాడల్‌లో కట్టమంటాంది. అదీగాక ఇంటికి వాస్తు కూడా బాగలేదంటలె,'' అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

'వాస్తు బాగలేందే వాడికి ఉద్యోగం వచ్చిందా. ఇన్నాళ్లు తమకే ఇబ్బంది లేకుండా గడిచిందా?' అనుకున్నాడు మనసులో.

కొడుకు ఎటు పరుగులు తీస్తున్నాడో అర్థం కాలేదు రామిరెడ్డికి. మంచం మీదకు అలాగే వెనక్కు వాలాడు నిస్సత్తువగా. తను ఇల్లు కట్టిననాటి రోజులు కళ్లముందు మెదిలాయి.

''ఉండేది ఒక్క కొడుకు. ఇంత పెద్దిల్లు కడతాండావే ఎందుకురా,'' అడిగాడు శెట్టిగారి తిమ్మారెడ్డి మామ.

''ఇల్లన్నేక ఒకనాటితో, ఒక తరంతో పోయేదా. మామా? మాకుండేది ఒక నలుసే. వాడికి నలుగురయితే మళ్లా ఎతుకులాడద్దా ఇంటికోసం''.

''అవున్రోరే. చాలా దూరం ఆలోచించినావే.''

''చిన్నాయన్తో మాటలాడి పన్జూస్తావా. పొద్దు పోతాండ్లా,'' అంది పద్మావతమ్మ గోడలకు నీళ్లు పోస్తూ.

''ఆడోళ్లకు ఆగింతమెక్కువేరోయ్. ఎంతగా కొడుక్కోసరం ఇల్లు కడ్తాండారే అనుకో. అల్లుడ్ని ఐదు నిమిషాలన్నా ఊరికే ఉండనిచ్చేట్లు లేవు గదమ్మా.''

''అదేంలేదు చిన్నాయనా. పిల్లోడు వస్తాడు బడి నుంచి. రాత్రికి ట్యూషనుకు పోవాల. అన్నం కాలా ఇంగా. ఈ మనిషి అరువులు పెట్టుకొన్నేడంటే అట్లుండె పొద్దు ఇట్ల వాలినా లెయ్యడు. బిన్నే నీళ్లు తెచ్చి పోస్తే పనయిపోతాది. సందేళ టాక్టరొస్తాదంట. ఇసిక ఏసుకొని రావాల. ఈయనెళ్లిపోతాడు. మళ్లీ నేనొకదాన్నే నీళ్లకు ఇబ్బందికదా,'' అంది చేస్తున్న పనిని ఆపకుండానే.

''పిల్లోడ్ని రెండ్రోజులు బడి మాన్పించేది.''

''అయ్యో... వాడ్నా... చదువుకోనీ చిన్నాయనా. బిడ్డ బాగా చదవతా ఉండాడు. మేముండాం గదా కష్టపడేదానికి.''

''తాతో పక్కకు జరుగు. ఎద్దులొస్తాండాయి,'' అంటూ వచ్చింది కూతురు జయలక్ష్మి.

''ఈయమ్మ మొగపుట్టక పుట్టాల్సింది ఎట్లో ఆడదిగా పుట్టింది. మొగోని మాదిర్తో అన్ని పనులు చేస్తాది,'' అన్నాడు తిమ్మారెడ్డి.

''కష్టపడుకుంటేనే గదా మామా ఐదేళ్లు నోట్లోకి పొయ్యేది,'' అన్నాడు రామిరెడ్డి.

''అవున్రోరే. మీతో పెట్టుకుంటే నాకు పొద్దు పోతాది. కమ్మారపల్లెదాకా పోయొస్తా,'' అని వెళ్లి పోయాడు.

రేయింబవళ్లు కష్టపడ్డారు కూలీలకన్నా ఎక్కువగా!

గృహప్రవేశం నాడు, ''ఎట్లా ఉందిరా ఇల్లు?'' అడిగాడు కొడుకును.

''సూపర్ నాయినా,'' అన్నాడు నాగిరెడ్డి.

కొడుకు ముఖంలోని ఆనందాన్ని అతని నోట్లోంచి వెలువడిన ఇంగ్లీషు పదాన్ని చూసి మరింత ఆనందించాడు రామిరెడ్డి.

''మనూర్లో ఎవ్వరికీ లేదు నాయినా ఇంత పెద్దిల్లు. చుట్టుపక్కలూర్లలో కూడా లేదు. మా బళ్లో అయితే అయివేర్లంతా, 'ఏం నాగిరెడ్డీ పెద్దిల్లు కడతాండారంటనె,' అనడిగినారు. మా బళ్లో పిల్లకాయలంతా చానామంది మనిల్లు చూడాలన్నేరు. ఒకరోజు పిల్చు కొనొస్తా నాయినా,'' అన్నాడు ఉత్సాహంగా.

కొడుకువేపు ముదిగారంగా చూశాడు. తమ శ్రమకు తగిన ఫలితం దక్కిందని సంతోషించాడు.

"అట్లేగాని... తీసుకొనిరా," అన్నాడు.

ఆ తర్వాత తర్వాత కూడా కొడుకు తమ చుట్ట పక్కాలతో, తన మిత్రులతో, అంతెందుకు మిల్ట్రీలో ఉండగా ఇంటికొచ్చిన తన తోటి జవాన్లతో కూడా తమ ఇంటిని గురించి గొప్పగా చెప్పేవాడు. వాళ్లు, 'ఎంత పెద్ద ఇల్లు,' అంటూ ఆశ్చర్యపోయేవాళ్లు. అటువంటి ఇంటిని కొట్టేయాలంటాడే అనుకుంటూంటే రామిరెడ్డి కాళ్లు చేతులు ఆడడంలేదు.

రామయ్య చేత కూతురుకు కబురంపాడు. కూతురు అల్లుడూ వస్తే వాళ్ల మాటలు వినయినా కొడుకు ఇంటిని కొట్టడేమో అనే ఆశ రామిరెడ్డిలో మిణుకుమిణుకుమంటోంది.

"ఏంది నాయినా... నీ చాదస్తం గాకపోతే... ఇంత పెద్ద ఇల్లా గోడోన్ మాదిర్తో ఉండ్లా," అంది కూతురు.

"అవును మామా... తలుపులు చూడు... వరసగా ఉండాయి."

"అట్లుంటేనే గదల్లుడూ గాలీ, ఎల్తురొచ్చేది."

"ఈ మాదిర్తోనా... అయినా వాస్తు బాగలేదంట గదా మామా. నీకు పక్షవాతం రావడానిక్కూడా కారణం వాస్తు బాగలేకనే అంటగదా"

"వాస్తు బాగలేకనా.... ఈ ఇల్లు కట్టి ఇరవై ఐదేం డ్లయితాంది. అప్పట్నుంచి రాంది ఇప్పుడే ఎందు కొచ్చింది అల్లుడూ. వాస్తు బాగలేక్కాదు నాకు పక్షవాతం వచ్చింది. "

"మరి..."

"అయ్యన్నీ ఎందుగ్గానీ నాయినా... ఇప్పుడు నీకెందుకు బాధ. ఇంతకన్నా బాగా కడ్తాను గదా ఇల్లు," అన్నాడు నాగిరెడ్డి.

"అవున్నాయినా నువ్వేం దిగులు పడొద్దు. చూడు ఇల్లంతా దూలాలు. పాతకట్టడం కదా. ఇప్పుడు పిల్లల్లేసి దూలాలే కన్పించకుండా కడ్తాండారు. అట్ల కట్టిస్తా డంట. ఆ మాదిర్తో కట్టిస్తే నీకే గదా గౌరవం. ఫలానా రామిరెడ్డి కొడుకు గొప్పిల్లు కట్టినాడంటారు గదా... మే మొస్తాం నాయినా... వాడిష్టమొచ్చినట్లు చెయ్యనీలే," అంది కూతురు ఊరుకు బయల్దేరుతూ.

"అది కాదమ్మా..." అంటూ ఏదో చెప్ప బోయాడు.

మాటలు స్పష్టంగా రాలేదు రామిరెడ్డికి. తన కొస్తున్న కోపం వలన అనుకున్నాడు.

"నువ్వేం ఆలోచనలు పెట్టుకోకు. పోయొస్తాం," అన్చెప్పి అల్లుడు, కూతురు వెళ్లారు. వాళ్లతో పాటు కొడుకూ వెళ్లాడు.

కూతురు వంటిమీద కొడుకిచ్చిన రెండువేల రూపాయలు విలువచేసే పట్టుచీర, అల్లుడు వేసుకో నుండె విలువైన బట్టలు వాళ్లచేత కొడుకు పక్షం మాట్లా డించాయి అని అర్థం చేసుకోలేనంత వెర్రివాడేం కాదు రామిరెడ్డి. జీవితాంతం పుట్టింటి ఆశ ఉండేది ఇక తమ్ముని మీదనే కదా. మంచానపడ్డ నాన్నేం మంచీచెడ్డా చూడగలడు. తెలివైంది కూతురు. అందుకే తమ్ముడ్ని వెనకేసుకొచ్చింది. అంతా బతకనేర్చినోళ్లు అనుకున్నాడు రామిరెడ్డి.

అక్కను, బావను బస్సెక్కించి ఇంటికి వచ్చాడు నాగిరెడ్డి. రామిరెడ్డి కొడుకును పిల్చి ఏదో మాట్లాడాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు. కానీ మాట పెగలడంలేదు. అప్పు డర్థం చేసుకున్నాడు. 'ఇంతకుముందు పక్షవాతం వచ్చి కాళ్లూ చేతులూ మాత్రమే పడిపోయాయి. కానీ ఈసారి నోరు కూడా పోయింది,' అనే విషయం.

కళ్లలోంచి నీళ్లు చిక్కిపోయిన బుగ్గలపై కాలవలు గడుతున్నాయి. తుడుచుకోను చేతులు సహకరించక మరింతగా ఏడుస్తున్నాడు రామిరెడ్డి.

*

"ఆ యాపారానికి ఎంతవుతాది బాబు?"

"దాదాపు ఇరవై ముప్ఫయి లక్షలు పట్టచ్చు డాడీ."

"అంత డబ్బు మనకాడ యాడుంది."

"డబ్బు లేకుంటేనేం. ఇల్లూ, కోళ్లఫారాలూ ఉన్నాయి గదా"

"ఆదాయం వచ్చేవాటిని, తలదాచుకునే ఇంటిని అమ్ముకోమంటావా?"

"ఏంటి డాడీ సిల్లీగా ఆలోచిస్తావ్. ఎన్ని సంవ త్సరాలు కష్టపడితే కోటీశ్వరుడయ్యేది. నేను చెప్పే బిజి నెస్ స్టార్ట్ చేసినామంటే రెండు మూడు సంవత్సరాల కంతా కోటి రూపాయలు ఈజీగా సంపాదిస్తాం"

అంటున్న పాతికేళ్ల కొడుకును తదేకంగా చూశాడు నాగిరెడ్డి. కొడుకు మాటలు వింటుంటే తను తన తండ్రితో గతంలో మడి అమ్మకం గురించి, కోళ్ల ఫారాలు వేయడం గురించి మాట్లాడిన మాటలు గుర్తుకు రాసాగాయి. అప్పుడు తండ్రి పడ్డ బాధ ఇప్పు డిప్పుడే అర్థమవసాగింది నాగిరెడ్డికి.

విపుల మాసపత్రిక, ఆగస్ట్ 2001